

ایران در بین ۱۰ کشور دارای کوچکترین اندازه دولت است

بزرگنمایی آمار برای فرار از مسئولیت‌ها



نسرین هزاره مقدم

آیا دولت در ایران، بزرگ است؟ آیامی توان به بهانه «کوچک‌سازی» یا «چابک‌سازی» که بر پایه استدلال بزرگ بودن دولت در ایران، گفتمان سازی شده است، به توزیع رانتی به نام «خصوصی‌سازی» ادامه داد؟!

گزارش شاخص آزادی اقتصادی ۲۰۱۸، نشان می‌دهد که فرض بزرگ بودن دولت ایران حداقل در بخش‌های منجر به تولید، فرضی از پایه بی‌اساس است و اینکه این فرض باطل برای دهه‌های متمادی دستاویز واگذاری‌های بی‌ضابطه قرار گرفته، تلاشی بوده است برای یک گفتمان سازی غالب اقتصادی از جانب فرادستان. آن‌ها سعی کرده‌اند، گفتمانی را به فضای اقتصاد و به تبع آن به بازار روابط کار (رابطه کارگر و کارفرما) تحمیل کنند که به خاطر میل شدید به واگذاری، توهم بزرگی دولت را به یک فرض غیرقابل انکار تبدیل می‌کند.

بر اساس گزارش شاخص آزادی اقتصادی ۲۰۱۸، ایران دارای کوچک‌ترین اندازه دولت (بر حسب مخارج دولت) در بین ۲۰ کشور مهم جهان است. بر اساس این گزارش، رتبه جهانی اندازه دولت کشورهای صنعتی، عضو گروه هفت شامل آمریکا (۱۲۵)، چین (۱۲۹)، کانادا (۱۳۳)، انگلستان (۱۴۹)، آلمان (۱۵۴)، ایتالیا (۱۶۹) و فرانسه (۱۷۸) در بین ۱۸۶ کشور جهان است، یعنی این کشورهای دارای دولت‌های بزرگ هستند.

این گزارش جهانی می‌گوید ایران دارای نهمین رتبه کوچک‌ترین اندازه دولت (بر حسب مخارج دولت) در بین ۱۸۶ کشور جهان است. ۱۰ کشور به ترتیب نچریه، گواتمالا، سودان، کنگو، آفریقای مرکزی، بنگلادش،

ماداگاسکار، ترکمنستان، ایران و ماکائو دارای کوچکترین اندازه دولت در جهان هستند. در آن سو فرانسه، دانمارک، بلژیک، اتریش، یونان، سوئد، کره شمالی، کوبا و کویت، ۱۰ کشور جهان با بزرگترین اندازه دولت هستند. کشورهای اسکاندیناوی شامل فنلاند، دانمارک، سوئد، نروژ و ایسلند با دولت‌های رفاه دارای دولت‌های بزرگ هستند و در همین حال از بهترین شاخص‌های برابری اجتماعی، رفاه و سلامت فرهنگی برخوردارند.

داده‌های این گزارش، علاوه بر اثبات «بزرگ نبودن دولت در ایران» یک واقعیت مهم را به نمایش می‌گذارند: دولت‌های غربی و وابسته به بلوک سرمایه‌داری که مشوق کوچک‌سازی دولت‌ها و کاهش خدمات دولتی به مردم در سرتاسر جهان هستند و از طریق ابزارهای مالی خود مثل بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول از کشورهای در حال توسعه می‌خواهند که با کاستن از اندازه دولت و حجم خدمات رفاهی، دست به واگذاری حتی در عرصه خدمات پایه‌ای مانند آموزش و بهداشت بزنند، خود بزرگ‌ترین دولت‌های جهان را دارند! به عبارت دقیق‌تر، مشوقان بازار آزاد و کالایی‌سازی، خود بیشترین میزان خدمات دولتی را به مردم خود ارائه می‌دهند. این همان تزویر ابر قدرت‌هاست که «هاجون چنگ» در کتاب «تیکوکاران نابکار» از آن به خوبی پرده برمی‌دارد: «مشوقان بازار آزاد و کشورهای توسعه‌یافته غربی، فقط و فقط به دنبال «وابسته‌سازی» هستند نه «آزادسازی بی‌قید و شرط».

اگر آزادسازی و چابک‌سازی خوب است، چرا خودشان بیشترین سطح خدمات حمایتی و بزرگ‌ترین دولت‌ها را دارند؟! شاید به زعم غربی‌ها، مرگ خوب است ولی فقط برای همسایه‌ها!؟»

اگر آزادسازی و چابک‌سازی خوب است، چرا خودشان بیشترین سطح خدمات حمایتی و بزرگ‌ترین دولت‌ها را دارند؟! شاید به زعم غربی‌ها، مرگ خوب است ولی فقط برای همسایه‌ها!؟»

آمارهایی که این گزارش بین‌المللی منتشر کرده گواه یک واقعیت است: دولت در کشورهای جهان در حال توسعه آن گونه که نهاد‌های مالی بین‌المللی و گوش به فرمان‌های داخلی آنها ادعا می‌کنند، بزرگ نیست. نه تنها دولت در این کشورها بزرگ نیست بلکه برای اینکه این کشورها بتوانند از منظر شاخص‌های رفاهی به سطح کشورهای توسعه‌یافته برسند، باید دست به بزرگ‌سازی دولت و گسترش هر چه بیشتر خدمات رفاهی بزنند.

گزارش‌های شاخص آزادی اقتصادی سال‌هاست توسط بنیادی به نام هریتیج (Heritage) منتشر می‌شود که در این گزارش، بر اساس شاخص‌های دوازده‌گانه، میزان آزادی اقتصادی ارزیابی شده است. طبق این گزارش اگر چه ایران جزو کشورهای غیرآزاد اقتصادی است اما وضعیت آن در شاخص اندازه دولت در رتبه بالایی قرار دارد.

احسان سلطانی، پژوهشگر اقتصادی نتایج گزارش شاخص آزادی اقتصادی ۲۰۱۸ را در قالب یک نمودار مدون کرده و جایگاه ایران را

سلطه شبه‌دولت رانتی بر اقتصاد و بروز پدیده «تسخیرشدگی دولت» توسط بخش شبه‌دولتی در پوشش بخش خصوصی و فساد پیرامون آن است. مشکل، نبود ساختارها و نهاد‌های لازم و شبه‌دولت غالب بر اقتصاد است.

او در پاسخ به این سوال که «چرا دولت در ایران کوچک است؟» می‌گوید: برای اینکه سهم شبه‌دولت (بنگاه‌های خصولتی) در اقتصاد ایران خیلی بزرگ است. کوچک بودن دولت ایران به معنای بزرگ بودن بخش خصوصی واقعی نیست.

حالا که دولت در ایران تا این اندازه کوچک است، چرا این دولت کوچک همواره با کسربودن و کمبود منابع مواجه است؟ سلطانی در این رابطه نیز یک پاسخ ساده دارد: منابع کشور به صورت انواع رانت‌ها به بنگاه‌های خصولتی تزریق می‌شود و در عوض از آنها مالیات اندکی اخذ می‌شود.

سلطانی نیز گفتمان سازی بر مبنای ادعای وا‌هی بزرگ بودن دولت را یک واقعیت مسلم می‌داند و می‌گوید: نتولیرال‌های وابسته به ائتلاف غالب با استفاده از ابزار «خصوصی‌سازی و بخش خصوصی» و القای باور غلط بزرگ بودن دولت در ایران، عهده‌دار مهندسی افکار عمومی برای کاهش وظایف حاکمیتی دولت، «مال خودسازی» و بزرگ کردن شبه‌دولت غیرپاسخگو و رانتی هستند.

توزیع رانت به نام خصوصی‌سازی آنچه به بهانه چابک‌سازی و کوچک‌سازی بدنه دولت در بیش از دو دهه گذشته اتفاق افتاده، تنها به توزیع رانت به نام خصوصی‌سازی و به کام نزدیکان به بلوک‌های قدرت منجر شده است. این رویه تاریخی همواره با انتقاد اقتصاددانان و دلسوزان صنایع وطنی روبه‌رو بوده است. به جز تعارض آشکار واگذاری‌ها با اصول صریح قانون اساسی از جمله اصول ۴۳ و ۴۴ و گسترش دامنه واگذاری‌ها به خدمات اساسی و ضروری مردم مثل آموزش و بهداشت، یک انتقاد دیگر نیز همواره وجود داشته است: واگذاری‌های بی‌ضابطه فقط یک عده خاص را منتفع کرده است؛ خواصی که

سلطانی، مشکل اصلی اقتصاد ایران را در اساس در جای دیگری جست‌وجو می‌کند: مسأله اصلی اقتصاد ایران دولت بزرگ یا کوچک نیست. بحران کلیدی،



شاخص اندازه دولت در ایران و اقتصادهای مهم جهان (۲۰۱۸)

کشورهای اسکاندیناوی شامل فنلاند، دانمارک، سوئد، نروژ و ایسلند با الگوی دولت‌های رفاه، دارای دولت‌های بزرگی هستند و در عین حال از بهترین شاخص‌های برابری اجتماعی، رفاه و سلامت فرهنگی برخوردارند

امروز با بهره‌مندی از رانت‌های دریافتی، اکثریت مزدبگیران و طبقات مولد را به حاشیه رانده‌اند.

فرشاد مومنی، اقتصاددان نیز در این رابطه می‌گوید: «ایده کلی در دنیا این است که می‌گویند اگر قرار باشد خصوصی‌سازی دستاوردی برای یک کشور در حال توسعه داشته باشد، مهمترین پیش‌نیاز آن این است که در ابتدا فضای اقتصادی رقابتی شود و گام نخست رقابتی کردن اقتصاد کلان، شفاف‌سازی نظام آمار و اطلاعات و فرایندهای تصمیم‌گیری و تخصیص منابع است. از آنجایی که رویکرد مسلط درباره خصوصی‌سازی مثل بقیه کارهایی که در کادر برنامه تعدیل ساختاری صورت گرفت، نه رویکرد مطوف به توسعه ایران، بلکه رویکرد مطوف به توزیع رانت بود و از آنجایی که مناسبات رانتی با شفافیت، تعارض بنیادین دارد، به جای اینکه آن روال منطقی را در پیش بگیرند، یعنی در ابتدا یک فضای رقابتی ایجاد کنند، شفافیت ایجاد کنند، سطوحی از امنیت حقوق مالکیت ایجاد کنند، سطوحی از برنام‌های کاهش هزینه‌های مبادله ایجاد کنند و یک برنامه رقابت عادلانه بین فعالان اقتصادی طراحی بکنند، به صورت بسیار دستپاچه، افراطی و شتاب‌زده، ماجرای توزیع رانت به اسم خصوصی‌سازی را در دستور کار قرار دادند.»

واقعیت‌های اقتصادی واضح و مبرهن است. اعداد و آمار پیش‌روی ماست. کسی نمی‌تواند مدعی کامیابی پروژه خصوصی‌سازی در ایران باشد. در عوض، هر وقت نام خصوصی‌سازی می‌آید، ناگزیر به یسار نام‌هایی مثل کارخانه قدیمی «چیت ری» می‌افتیم که با آن همه سابقه، بعد از واگذاری به بخش به اصطلاح خصوصی به تعطیلی کشانده شد. حالا چیت‌سازی زمینی‌بایر و برهوت است در شهرری. یاد «هپکو» و «ذراب» و «تیشکر هفت‌تپه» می‌افتیم که روزگار خوش کارگران آن، بعد از واگذاری به تحمل اضطراب مدام تبدیل شد. به راستی آیا قرار است باز هم افزاینده‌های بزرگ بودن دولت را دست‌نوازی قرار دهند و آنچه از دولت کوچک ما باقی مانده، به این‌و آن واگذار کنند؟!

واقعیت‌های اقتصادی واضح و مبرهن است. اعداد و آمار پیش‌روی ماست. کسی نمی‌تواند مدعی کامیابی پروژه خصوصی‌سازی در ایران باشد. در عوض، هر وقت نام خصوصی‌سازی می‌آید، ناگزیر به یسار نام‌هایی مثل کارخانه قدیمی «چیت ری» می‌افتیم که با آن همه سابقه، بعد از واگذاری به بخش به اصطلاح خصوصی به تعطیلی کشانده شد. حالا چیت‌سازی زمینی‌بایر و برهوت است در شهرری. یاد «هپکو» و «ذراب» و «تیشکر هفت‌تپه» می‌افتیم که روزگار خوش کارگران آن، بعد از واگذاری به تحمل اضطراب مدام تبدیل شد. به راستی آیا قرار است باز هم افزاینده‌های بزرگ بودن دولت را دست‌نوازی قرار دهند و آنچه از دولت کوچک ما باقی مانده، به این‌و آن واگذار کنند؟!

اخبار کارگری

وزیر اقتصاد:

جلوگیری از بیکار شدن کارگران، دغدغه دولت است



وزیر اقتصاد گفت: همکاران من در دولت شب و روز به این مسأله فکری می‌کنند که چه راهکاری در پیش بگیرند تا به تولید کشور آسیبی نرسد و بیکاری افزایش پیدا نکند. فرهاد در پستند در گفت‌وگو با ایلنا گفت: پس از اعمال تحریم‌ها، مهمترین دغدغه دولت تأمین نیازهای واحدهای تولیدی و جلوگیری از بیکار شدن کارگران این مجموعه‌ها بود پوری که همکاران من در دولت شب و روز به این مسأله فکر می‌کنند که چه راهکاری در پیش بگیرند تا به تولید کشور آسیبی نرسد و بیکاری افزایش پیدا نکند. وی ادامه داد: دولت در سال گذشته نزدیک به ۶۰۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی داده و به‌رغم تحریم‌ها سعی کرده به‌گونه‌ای عمل کند که واردات مواد اولیه کمترین مشکل را داشته باشد. وی درباره بازگشت ارز صادراتی گفت: در دو ماه اخیر شاهد همکاری خوبی از سوی صادرکنندگان بخش خصوصی با دولت بودیم و به میزان قابل توجهی ارز به کشور برگردانده شده و امیدواریم این روند ادامه پیدا کند.

■ ■ ■

مهلت قانونی سرپرست تأمین اجتماعی خاتمه یافته است

با گذشت ۱۵ روز از پایان حکم ۶ ماهه سرپرست سازمان تأمین اجتماعی اما هنوز وزیر رفاه، مدیرعامل این سازمان را معرفی نکرده است.

به گزارش مهر، حکم سرپرستی محمدحسن رذا برای سازمان تأمین اجتماعی سوم دی ماه ۹۷ از سوی محمد باقر عبادی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی صادر شد. بر اساس قانون دودوره سه ماهه یک سازمان می‌تواند با سرپرست اداره شود و بعد از گذشت ۶ ماه فعالیت سرپرست غیرقانونی است اما به‌رغم هشدار کارشناسان و متخصصان نسبت به این موضوع، دو هفته از اتمام دوره سرپرستی رذا در این سازمان می‌گذرد ولی وزیر رفاه مدیرعامل را مشخص نکرده است. گزینه‌های مختلفی تاکنون برای پست مدیرعاملی سازمان تأمین اجتماعی مطرح شده‌اند اما هنوز کسی مورد تأیید قرار نگرفته و رسماً اعلام نشده است. فر دودر نظر در نهایت باید ابتدایه تأییدیه‌های امنای سازمان برسد و سپس برای تأیید نهایی به رئیس جمهور اعلام شود. یک منبع آگاه در گفت‌وگو با مهر گفت: دوره حکم سرپرستی به پایان رسیده و فعالیت محمدحسن رذا در سازمان غیرقانونی است و باید تکلیف مدیرعامل تاکنون مشخص می‌شد چرا که این سازمان بیمه‌شدگان زیادی را تحت پوشش دارد و خدمات گوناگون درمانی و بیمه‌ای ارائه می‌کند و بنا بر تکلیف مدیرعامل می‌تواند به این خدمات خدشه وارد کند. وی گفت: تاکنون گزینه‌های متعددی برای مدیرعاملی سازمان تأمین اجتماعی معرفی شده‌اند اما برخی از این افراد مورد تأیید قرار نگرفته و حذف شده‌اند. وی با اشاره به اینکه هنوز جلسه هیأت امنای برای بررسی گزینه‌های مطرح تشکیل نشده است اظهار داشت: ابتدا باید جلسه تشکیل در آن جلسه فرد در نهایت وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی مورد تأیید اعضای هیأت امنای قرار گیرد و سپس اعلام نهایی شود. به گفته وی، زمان جلسه هیأت امنای هنوز مشخص و اعلام نشده است. وی افزود: تا بوجهی که اینک به زودی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی به‌زودی تکلیف مدیرعامل تأمین اجتماعی زودتر مشخص نشود، انتخاب مدیرعامل رسماً به دو هفته بعد موکول خواهد شد.

■ ■ ■

سرپرست تأمین اجتماعی خبر داد:

رواج ازدواج زنان با بازنشسته‌ها برای دریافت مستمری

سرپرست سازمان تأمین اجتماعی با انتشار پستی در شبکه اجتماعی اینستاگرام از وجود دخترانی خبر داد که برای دریافت مستمری دست به طلاق‌های صوری می‌زنند یا با مردان مسن مستمری بگیر ازدواج می‌کنند. به گزارش ایلنا، محمدحسن رذا نوشت: برخی دختران جوان به عقد مستمری بگیرانی که سن بسیار بالایی دارند و احتمال فوت‌شان زیاد است، درمی‌آیند تا پس از فوت آن فرد، موفق به دریافت مستمری سازمان شوند و وی ادامه داد: در این موارد موضوع فقط به دریافت مستمری ختم نمی‌شود، بلکه مفسده‌ها و مشکلات فراوان بعدی برای خانواده‌ها و به‌ویژه آن زنان طلاق گرفته و دختران ازدواج کرده پیش می‌آید که در این زمینه‌ها باید نهادها و افراد مسئول، خانواده‌ها را آگاه کرده و اطلاعات لازم ارائه دهند.

در سال‌های اخیر است. در همین زمینه، استاندار تهران نیز گفت: بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که تعداد فارغ‌التحصیلان بیکار در استان تهران نسبت به سال ۹۶ افزایش یافته است.

انوشیروان محسنی‌بندی در جمع خبرنگاران اظهار داشت: مسائلی درباره رونق تولید، بهبود فضای کسب و کار و شرایط و بستر اینکه بتوانیم فضای کسب و کار را بهتر و بهبود بخشیم و موانع تولید را برطرف کنیم در جلسه کارگروه اشتغال مطرح شد.

وی بیان داشت: میزان فارغ‌التحصیلان بیکار نسبت به سال ۹۶ افزایش یافته است و در این زمینه باید آسیب‌شناسی صورت بگیرد. استاندار تهران ادامه داد: بسند توسعه و آمایش استان را تهیه کردیم. فضای مناسب کسب و کار را باید در استان تهران ایجاد کنیم و باید فضایی ایجاد کنیم که اوضاع بهتر شود.

افزایش یافته است. بر اساس این گزارش، در حالی که در سال ۹۶ سهم بیکاران فارغ‌التحصیل دانشگاهی از کل بیکاران ۳۷.۱ درصد بود، این سهم در سال ۹۷ به ۱۴ درصدی به ۳۸.۵ درصد رشد کرد. در مقابل، سهم جمعیت شاغل فارغ‌التحصیل از کل جمعیت شاغل کشور نیز افزایش داشته و از ۱۵.۵ درصد در سال ۹۶ به ۲۳.۹ درصد در سال گذشته رسیده است.

افزایش سهم جمعیت بیکاران فارغ‌التحصیل و شاغلان فارغ‌التحصیل از کل جمعیت بیکار و شاغل کشور نشان‌دهنده افزایش میل جوانان به دانشگاه

سهم فارغ‌التحصیلان بیکار و شاغل در کل کشور افزایش یافت

کار محسوب می‌شود. همچنین بررسی آخرین گزارش آماری از اشتغال کشور نشان می‌دهد که ۳۵.۶ درصد از جمعیت در سن کار، شاغل هستند. بر این اساس از حدود ۲۷ میلیون و ۷۴ هزار نفر جمعیت فعال کشور، ۲۳ میلیون و ۸۱۳ هزار نفر شاغل و ۳ میلیون و ۲۶۰ هزار و ۸۰۰ نفر نیز بیکار هستند که بر این اساس، به جمعیت شاغل کشور حدود ۴۶۴ هزار نفر و به جمعیت بیکار نیز حدود ۹۵ هزار و ۵۵۰ نفر اضافه شده است. شاخص بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله نیز در سال گذشته بدون تغییر ماند. این نرخ در سال‌های ۹۶ و ۹۷ معادل ۲۵.۱ درصد بوده است.

اما به‌رغم اینکه نرخ بیکاری جمعیت فارغ‌التحصیل کشور در سال گذشته حدود یک درصد کاهش داشته است و از ۹ درصد در سال ۹۶ به ۱۸.۱ درصد در سال گذشته رسیده، اما سهم جمعیت بیکار فارغ‌التحصیل از کل جمعیت بیکار

سهم جمعیت بیکار و شاغل فارغ‌التحصیل از کل جمعیت بیکاران و شاغلان طی دو سال اخیر افزایش یافته و این نشان‌دهنده حرکت جامعه به سمت دانشگاه‌محوری طی سال‌های اخیر بوده است.

به گزارش مهر، بررسی آخرین نتایج نیروی کار نشان می‌دهد، نرخ مشارکت اقتصادی به عنوان یکی از متغیرهای مهم در تحلیل بازار کار به ۴۰.۵ درصد افزایش یافته است. به عبارتی ۴۰.۵ درصد افراد ۱۰ ساله و بیشتر از نظر اقتصادی فعال هستند و در گروه شاغلان بیکاران قرار دارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد نرخ مشارکت اقتصادی در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نیز نسبت به نقاط روستایی کمتر بوده است. روند تغییرات نرخ مشارکت اقتصادی کل کشور بیانگر آن است که این شاخص در سال ۹۷ نسبت به سال گذشته ۰.۴ درصد افزایش داشته است که یک نقطه قوت برای بازار

خبر

